

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

นิพนธ์ วงศ์อินพ้อ

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2"

ของ นิยมล วงศ์อินพ้อ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(ดร.สกริพร เชาวินชัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา

ชื่อเรื่อง	การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2
ผู้วิจัย	นิถมล วงศ์อินพ้อ
ประธานที่ปรึกษา	ดร.สถิรพร เชาวนชัย
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564
คำสำคัญ	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้,, เด็กปฐมวัย,, สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2,

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย 188 คน รวมทั้งหมด 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเด็กปฐมวัยในแต่ละอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน 2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สุโขทัย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียน ให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย เลือกใช้ฝ้าผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

Title A STUDY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
CONTRIBUTED TO LEARNING OF EARLY CHILDHOOD UNDER
SUKHOTHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Author NIRUEMON WONGINPOR

Advisor Sathiraporn Chaowachai, Ed.D

Academic Paper M.Ed. Independent Study in Educational Administration,
Naresuan University, 2021

Keywords Learning-friendly Environmental Management, Early
Childhood, Sukhothai Primary Education Area Office 2

ABSTRACT

This study aimed to examine the status of and guideline for early childhood learning-friendly environmental management under Sukhothai Primary Education Area Office 2. Research procedure involve in 2 steps: Step 1 – explore the status of early childhood learning-friendly environmental management under Sukhothai Primary Education Area Office 2. Key informants involved in this step were 29 school administrators and 188 elementary school teachers (217 of total). Determining sample size by using Krejcie & Morgan's table and recruiting the participants using Stratified Sampling method based on proportion of school administrators and early childhood teachers in each district were performed. Data was collected by using questionnaire and was analyzed with Mean and Standard Deviation. Step 2 – examine guideline for early childhood learning-friendly environmental management under Sukhothai Primary Education Area Office 2. Key informants involved in this step were 4 qualified experts recruited by using Purposive sampling method. Data was collected by using interview form and was analyzed by conducting content analysis.

Results revealed that: 1) the status of early childhood learning-friendly environmental management under Sukhothai Primary Education Area Office 2, in

overall, was at high level. By considering on each aspect, although it was found that social environmental aspect had highest mean, whereas the environment in school building aspect had highest mean. 2) the study of guideline for early childhood learning-friendly environmental management under Sukhothai Primary Education Area Office 2 indicated that school administrators and early childhood teachers should allocated and arrange the classroom area to be sufficient for students based on National Standard for Early Childhood Care, Development and Education Thailand. This process should consider on size of classroom and living area, choose light weight and slidable room divider to facilitate observation of children while in the classroom, prepare the sufficient light, well - validated classroom suitable for organizing a variety of activities, and use materials and equipment that are strong, durable and safe for children.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สถิรพร เชาวนชัย อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธราเทพ เตมีรักษ์ ประธานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร นางสาวนงนุช พันธุ์จ้อย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลเขต 2 นางสาวอินทิราณี สมสาย ครูชำนาญการพิเศษกลุ่มงานปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลนาแกผดุงราชกิจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ดร.ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย นางนฤมล จันทร์ฉาย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดร.วลินดา รสชา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะเลียม(ปัญญาราชราษฎร์รังสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และดร.อนุศรา อุดทะ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานปฐมวัย โรงเรียนเทศบาลแม่เกาะ สังกัดเทศบาลตำบลแม่เกาะ จังหวัดลำปาง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลเขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปากสิน(ตันประจักษ์นคราห์) ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจเสมอมา เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ และอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

นิธมล วงศ์อินพ้อ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ	
ประกาศคุุณูปการ.....ช	
สารบัญ.....ซ	
สารบัญตาราง.....ญ	
สารบัญภาพ.....ฉ	
บทที่ 1.....1	
บทนำ.....1	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....3	
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....3	
ขอบเขตของการวิจัย.....3	
นิยามศัพท์เฉพาะ.....5	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....8	
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....9	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย.....11	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา.....19	
ข้อมูลสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.....36	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	42
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	42
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	47
บทที่ 4 ผลการวิจัย	48
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	49
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	56
บทที่ 5 บทสรุป	65
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	79
ประวัติผู้วิจัย	94

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ..	29
ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	36
ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	43
ตาราง 4 แสดงวัน และเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์	49
ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวม	50
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน	51
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	52
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน	53
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	55

ตาราง 11 แสดงผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.....	63
--	----

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	41
---------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ดังนั้น งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาประเทศส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องจัดสรรให้กับการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากเป็นการลงทุนในการพัฒนาบุคลากรของชาติในอนาคต ในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาเช่นกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถานศึกษาจึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) ขึ้นโดยเป็นพระราชบัญญัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ทันกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางค่านเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ โดยในมาตรา 4 หมวดการจัดการศึกษาได้กำหนดไว้ว่าการศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ได้ระบุไว้ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและประสิทธิภาพสูงสุด (ทรรศนิย วรหาคำ, 2554, น.1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 97) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้าทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัว ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดลอมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส

ทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตรเพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก หรือบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และเติบโตได้อย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สิ่งสำคัญคือการบริหารจัดการ การดำเนินการ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยรวมของโรงเรียนให้มีความปลอดภัย หรือมีความเสี่ยงภัยน้อยที่สุด ด้วยสาเหตุของความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและเกิดจากสภาพที่ไม่ปลอดภัย ทั้งนี้ เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องมือ อุปกรณ์ และเกิดจากสิ่งแวดล้อม (สำนักงานอนามัยและสิ่งแวดล้อม, 2552, น. 5) สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมนอกอาคาร การจัดการสนามกีฬา การจัดการสนามเด็กเล่น การจัดการระบบจราจรที่ปลอดภัยภายในโรงเรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดปลอดภัย อากาศสดชื่น อบอุ่นสบาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการเล่น ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ อำเภอสวรรคโลก อำเภอบางเสด็จ อำเภอศรีสำโรง อำเภอศรีนคร และอำเภอศรีสัชนาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย จุดที่ควรพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมครอบคลุมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควรมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่สอดคล้องหลักสูตรปฐมวัย (สรุปรายงานประจำปีการประเมินตนเองของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2563) จากข้อมูลสภาพปัญหา ความสำคัญดังกล่าว ควรมุ่งมั่นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการคิดได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปฐมวัยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยใช้ประกอบการวางแผน ปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ดียิ่งขึ้นต่อไป
2. ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษามีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการ
การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 139 คน ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวน 361 คน รวมทั้งหมด 500 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง
เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครูผู้สอน
เด็กปฐมวัย 188 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา
และครูผู้สอนเด็กปฐมวัยแต่ละอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย
เขต 2

ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 4 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. อาจารย์ระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
2. ศึกษาในเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
4. ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีประสบการณ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดหรือการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน หมายถึง สถานศึกษาจัดบรรยากาศในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกัน แบ่งพื้นที่ภายในอาคารเรียนที่มีความสัมพันธ์กัน แบ่งพื้นที่สำหรับเด็ก พื้นที่ส่วนบริการ และพื้นที่สำหรับครูและผู้ปกครอง ให้เหมาะสมเป็นสัดส่วน มีความปลอดภัย ตามความต้องการของเด็กเป็นศูนย์กลางและมีความยืดหยุ่นในการจัดบริเวณสถานที่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงเคลื่อนย้ายได้เพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างหลากหลายและไม่จำกัด

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง สถานศึกษาจัดบรรยากาศที่มีการกำหนดขนาดของห้องเรียนที่จะใช้ในการทำกิจกรรม จำนวนของกิจกรรม และจำนวนเด็กที่จะเข้ามาเล่นหรือทำกิจกรรมเหล่านั้น คำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของเด็ก เปิดโอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยในแต่ละวัน มีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 5 มุมขึ้นไป โต๊ะ เก้าอี้ควรมีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม และมีความปลอดภัยในการใช้งาน

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน หมายถึง สถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เป็นสัดส่วน มีพื้นที่โล่งแจ้งไว้สำหรับกิจกรรมการเล่นนอกอาคารเรียนหรือกิจกรรมกลางแจ้งของเด็กที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานงานของตาและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จัดพื้นที่ควรจัดให้มีบริเวณที่วางอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่าง จัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ได้อย่างเต็มที่ มีครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง

1.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สถานศึกษาจัดบรรยากาศทางสังคม สร้างสัมพันธ์และการดำเนินการที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำกิจกรรม มีการสร้างบรรยากาศสนุกสนาน เป็นกันเอง น่าเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อนที่ดี มีการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามเทศกาล ประเพณี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเปิดโอกาสให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เข้าเยี่ยมชมกิจกรรมของบุตรหลานในการเรียนรู้ด้วย

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3. ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย หมายถึง ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยหรือบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

4. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดหรือการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ควรนำไปใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคมให้เหมาะสมและปลอดภัยกับเด็ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของการศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 3.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 3.3 องค์ประกอบของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ในสถานศึกษา

4. ข้อมูลสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหารการศึกษา

แคมเบล (Campbell, 1971, p.22) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างแท้จริง

กู๊ด (Good, 1973, p. 14) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจ ในสถานศึกษา และการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร

เซอร์จิโอวานนี (Sergiormanni, 1987 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2560, น.17) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานกับผู้อื่นและโดยผู้อื่น เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ฮอย และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, pp. 437 - 438) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจ องค์กรแรงจูงใจ ภาวะผู้นำโดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

หวน พินรุพันธ์ (2548, น. 50) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคม ในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน และไม่เป็นระเบียบแบบแผน

ภารดี อนันต์นารี (2553, น. 2) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่ง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เด็กเยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้านให้มีความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรม ส่วนในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจนั้น ต้องการให้เป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน

สุนทร โครตบรรเทา (2560, น.17) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานกับคนและคนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารงานในองค์กรทางการศึกษา โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

ศิริพงษ์ เสาภายน (2548, น. 14) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญ ต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหารแล้ว การดำเนินงานของสถานศึกษาอาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ปรีชญา เวสารัชช์ (2554, น. 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาเป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการมีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุนและมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเพียงตรงและเชื่อถือได้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2557) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่ามีความสำคัญมากเพราะการศึกษาของเยาวชนหรือคนในประเทศจะดีหรือเลว จะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีความรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่ง และทำงานโดยกำหนดเอาความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรการศึกษาดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารที่ดีจะต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ให้ความหมายดังต่อไปนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545, น. 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก 6 ขวบแรก เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดูแลและสร้างเสริมเด็กให้พัฒนาเต็มศักยภาพด้วยการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ชัดแจ้ง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งจำเพาะไปที่การพัฒนาเด็กโดยการจัดการเรียนการสอนให้ตรงระดับพัฒนาการตามวัย และส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมให้ตรงกับความต้องการ และความสนใจ สร้างความพร้อมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีพหุปัญญา

วัชรีย์ ร่วมคิด (2547, น. 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัย 0-6 ปี เพื่อเตรียมความพร้อม (readiness) และส่งเสริมพัฒนาการ (development) ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการจัดการประสบการณ์หรือกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัย รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่า ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง เป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชา การจัดการศึกษาปฐมวัยจะพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีบริบูรณ์ จัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพที่สนองต่อความต้องการตามธรรมชาติตามวัยของเด็ก ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ

ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

วราภรณ์ รักวิจัย (2545, น. 53) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ขั้นการพัฒนาการของเด็กที่พัฒนามาถึงระดับหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ พฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างง่ายโดยที่วุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีการพัฒนา ถึงจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นรากฐานให้ก้าวไปสู่การเรียนรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 1) กล่าวว่า สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง อย่างมีคุณภาพ จากผลงานทางวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้า ไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสการเรียนรู้และขาดการอบรม การเลี้ยงดูที่เหมาะสม รวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวัง และดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็ก อายุต่ำกว่า 6 ปี ทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิด ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก

วัชรีย์ ร่วมคิด (2547, น. 3-4) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าเด็กปฐมวัย เป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์และนับเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุด ช่วงหนึ่งเพราะเป็นช่วงวัยของการวางรากฐานและเตรียมตัวเพื่อชีวิต ทั้งยังเป็นช่วงระยะ ที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตด้วย

2. ความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักจิตวิทยาหลายท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ช่วงวิกฤติของชีวิตในระยะ 5 ปีแรก เป็นระยะสำคัญในการวางรากฐาน บุคลิกภาพของมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของประชาชนจึงจำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ ระยะปฐมวัยเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม และประเทศชาติ

3. ความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษา เพียเจต์ (Jean Piaget) ผู้สร้างทฤษฎี ทางปัญหาที่แพร่หลายที่สุด กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 2-6 ปี เป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและ สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ความสามารถในการเรียนรู้ยังอยู่ในลักษณะจำกัด ดังนั้น เด็กในวัยนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัสซึ่งการจัดสภาพแวดล้อม

และประสบการณ์ที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในด้านการคิดและพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาในขั้นต่อไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การวางรากฐานเด็กและเยาวชนในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นทั้งคนเก่ง คนดี คนที่มีสติปัญญา มีความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องได้รับการปลูกฝังอบรมสั่งสอนตั้งแต่ยังเด็ก ทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมทุกสถาบันร่วมมือกันพัฒนาเด็กตั้งแต่เยาว์วัย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในการเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ความสามารถในการเรียนรู้ยังอยู่ในลักษณะจำกัด ดังนั้นเด็กในวัยนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัส การจัดสภาพแวดล้อมและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีพัฒนาการสมช่วงวัย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

Gordon & Williams-Browne (1997, pp.10-15 อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร, 2549, น. 14) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกกันไม่ได้ พัฒนาการในด้านหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันสิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นกับพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบ ด้วยเหตุนี้รายการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงให้ความสำคัญกับพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาเพียงด้านเดียวย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. พัฒนาการของเด็กจะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เดิมของเด็ก งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กพบว่า รูปแบบการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นตามลำดับขั้นการที่ผู้ปกครองหรือครูไปบังคับหรือเร่งเด็กให้ทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ย่อมส่งผลในทางลบต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็กและผู้ปกครองลูกสมควรว่าต้องการเวลาที่จะพัฒนาตามลำดับขั้น

3. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันและพัฒนาการในแต่ละด้านก็จะไม่เท่ากัน การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละคนถือเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมและอัตราการพัฒนาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละคน นอกจากนั้นก็มีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก อาทิ พันธุกรรม สุขภาพ บุคลิกภาพ วิธีการเรียนรู้ ประสบการณ์ และพื้นฐานครอบครัว เป็นต้น

4. ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ประสบการณ์เบื้องต้นของเด็กไม่ว่าจะเป็นในด้านบวกหรือลบย่อมส่งผลต่อพัฒนาการในช่วงต่อมา เช่น เด็กที่พัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเล่นกับเพื่อนในวัยเด็กจะมีพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเอง ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เมื่อต้องเข้าสังคมกับเพื่อนมากกว่าเด็กที่ขาดประสบการณ์ทางสังคมในวัยเด็ก

5. พัฒนาการของเด็กจะก้าวไปในทิศทางที่คาดเดาได้ การเรียนรู้ของเด็กจะพัฒนาจากพฤติกรรมที่ไม่ซับซ้อนไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น การวางแผนและพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานดังกล่าวโดยการจัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาการของตนเอง

6. พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็ได้รับผลจากบริบทและวัฒนธรรมดังกล่าวด้วย

7. เด็กเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสร้างองค์ความรู้จากโลกรอบตัว

8. พัฒนาการและการเรียนรู้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะและสิ่งแวดล้อมรอบตัว วุฒิภาวะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของเด็ก ขณะเดียวกันปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจว่าการเรียนรู้ชนิดใดจะเกิดขึ้น ดังนั้นพัฒนาการจึงเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

9. การเล่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก อันได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ขณะเดียวกันก็เป็นตัวที่ช่วยสะท้อนถึงพัฒนาการของเด็กด้วย การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจโลก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แสดงออกและควบคุม ซึ่งความรู้สึกของตนเองตลอดถึงพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็ก

10. เด็กจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าถ้าได้รับโอกาสในการฝึกทักษะต่าง ๆ รวมตลอดถึงได้รับการท้าทายในระดับที่เหมาะสม เด็กที่วามาตอนเป็นผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ ความสำเร็จที่เด็กได้รับในอดีต ด้วยเหตุนี้ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถและความสนใจของเด็กแต่ละคนโดยผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

11. เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสิ่งแวดล้อม หรือบริบทที่ตนรู้สึกปลอดภัยทั้งทางร่างกาย และจิตใจได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่มีความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ

12. เด็กมีวิธีการรับรู้และการเรียนรู้รวมตลอดถึงการนำเสนอสิ่งที่ตนรู้แตกต่างกัน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 5) กล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
 2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
 3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
 4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
 5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ควรยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น. 5-7)

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้ พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียง เพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคม เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคน ที่ดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุง ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลาย ประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร แกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกต เป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่า ได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยให้ผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกัน ยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกัน รับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 2-4, 41) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัยสำนึกรักความเป็นไทย และมีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ

2. วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

3. หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ โดยมีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กทุกคน

2. ยึดหลัก การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

3. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย

4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กสามารถดำรงชีวิต ประจำวัน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีคุณภาพ และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และรักความเป็นไทย

5. สร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4. หลักการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้หลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง

2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก

4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

5. ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

5. แนวทางการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยครูหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่ดีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้อาคาการณ์ไว้

9. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

10. จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

สรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน พัฒนาเด็กให้เกิดความเจริญงอกงามสมบูรณ์อย่างเต็มความสามารถ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับครู เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กทุกคน เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

เบญญา แสงมลิ (2545, น.15) ได้ให้ความหมายของคำว่าสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาด้วยว่าสถานศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นสถานที่จัดให้เด็กปฐมวัยอยู่ร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข สะดวก สนุก สบายและปลอดภัย สภาพแวดล้อมจะมีทั้งสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

ศรีศักดิ์ สุนทรไชย (2562) สภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กปฐมวัยทั้งในครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกและโต้ตอบในลักษณะต่างๆ กัน

สรุปได้ว่า ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ในบริเวณสถานศึกษาที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มตามศักยภาพ

ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551) กล่าวถึง การจัดสภาพการเรียนรู้ในส่วนบริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมวิชาการต่าง ๆ ความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุขส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ศรศักดิ์ สุนทรไชย (2562) กล่าวถึง สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เริ่มตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงวัยที่เริ่มเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และความปลอดภัย ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยงตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจ

สุชนินทร์ บัณฑุนันทกุล (2562) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสำคัญ คือ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์ สนับสนุนการเรียนรู้ อย่างมีความสุข ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก มีส่วนช่วยในการจัดการชั้นเรียนให้เด็กเรียนรู้ระเบียบวินัยเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจะช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก และสามารถกล่อมเกลาจิตใจของเด็กได้ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพราะเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี จะซึมซับคุณลักษณะที่ดีติดตัวไปด้วยโดยไม่รู้ตัว

องค์ประกอบของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

นัยพินิจ คชภักดี (2548) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาด ปลอดภัย ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกในการทำกิจกรรม มีความพร้อมของอาคารสถานที่ ดังนี้

1. การจัดการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน บริเวณภายในห้องควรจะเป็นกันเอง และสว่างไสวเพียงพอ ไม่จำเจเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความร้อน เด็กจะขาดสมาธิในการเรียน อาจใช้ผ้ามาช่วยกรองแสงให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะ ไม่ควรเป็นห้องที่มีแดดจนเกินไป หากห้องมีลักษณะมืด ควรเปิดไฟ หรือตั้งโคมไฟในบางจุดที่จำเป็น และหลีกเลี่ยงการใช้แสงที่ไม่ใช่

แสงธรรมชาติในเวลากลางวันใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้สีธรรมชาติ สีสนับผนังห้องเรียนทาสีอ่อน เพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่ ให้เด็กที่ได้มานั่งในห้องได้นึกถึงความสดชื่นยามอยู่ใต้ต้นไม้ที่ออกดอก บานสะพรั่ง หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข

2. การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณ รอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัย ภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก จัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง สบายใจ ใกล้ชิดธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน มีเครื่องเล่นสนามที่ตั้งในตำแหน่งที่ปลอดภัยอยู่ในสภาพดี เครื่องเล่นควรทำจากวัสดุธรรมชาติ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น จัดบริเวณสำหรับเล่นให้มีความหลากหลายทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีพื้นผิวแตกต่างกัน เช่น หญ้า ดิน ปูน ไม้ เป็นต้น โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลรักษา มีสถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด จัดสถานที่และเครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร ให้สะอาดและสวยงาม จัดน้ำดื่มให้เพียงพอให้เด็กดื่มได้โดยสะดวก มีห้องส้วมเพียงพอ โดยให้มีขนาด และตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ดูแลให้สะอาดถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์และสถานที่ สะอาดและเหมาะสมในการทำความสะดวกร่างกาย เช่น ล้างมือ ล้างหน้า แปรงฟัน เป็นต้น รวมทั้งจัดถังขยะให้เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งาน และดูแลรักษาด้วย

3. การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล ประกอบด้วย

3.1 บุคลิกภาพของครู บุคลิกภาพของครูช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ในห้องได้เป็นอย่างดี ครูควรยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิจกรรมทางกายแบบไทย แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรม ท้องถิ่น ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ สร้างความรู้สึกของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมกับการมีประสบการณ์ที่มีความหมายต่อเด็กเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญต่อการรู้จัก เด็กเป็นรายบุคคลและคิดกิจกรรมจากพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคลที่แตกต่างกันด้วย ความสามารถและสนใจ ครูควรพัฒนาความมั่นใจและความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วยการ จัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อเด็ก ให้เด็กทำงานที่สามารถประสบความสำเร็จ และเพิ่มความท้าทาย ในความสามารถและพัฒนาการขั้นถัดไป นำวัฒนธรรมและภาษาที่บ้านของเด็กแต่ละคนเข้าไปสู่ วัฒนธรรมที่ร่วมกันของโรงเรียน จัดโอกาสในการทำงานและเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่จัดโดยครู หรือเด็กสร้างเอง และใช้เวลาของกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ดูแลความปลอดภัยของเด็ก และแนะนำเด็กในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยการให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีความเสี่ยงเหมาะสมภายในขอบเขตที่เด็กสามารถทำได้

3.2 การจัดการชั้นเรียนของครู ครูควรใส่ใจดูแลให้เด็กอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนด้วย จึงต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีแนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กไม่ทำตามข้อตกลง และแก้ไขปัญหามีเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น จัดตารางประจำวันให้มีช่วงเวลาของการทำกิจกรรมและช่วงเวลาของการพักผ่อนที่สมดุล โดยมีความต่อเนื่องของช่วงเวลาต่าง ๆ ในการเปลี่ยนกิจกรรมที่เป็นไปอย่างราบรื่นและมีการยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้ เมื่อเกิดมีความคิดใหม่ ๆ โดยให้มีลักษณะบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่让孩子ได้เรียนรู้แบบองค์รวมในขณะเดียวกันจะได้เรียนรู้ส่วนย่อยไปด้วย จัดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นผู้คน สัตว์ หรือสิ่งของเพื่อให้สมองได้รับข้อมูลใหม่ ๆ และเกิดการเชื่อมต่อเส้นประสาทในสมอง ทั้งนี้การเรียนรู้จะต้องมีความท้าทาย มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติของเด็กโดยที่ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับเด็กนั้นจะต้องมีความหมายต่อเด็กเป็นรายบุคคล ที่สำคัญคือ ต้องคำนึงถึงโอกาสของเด็ก เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเต็มตามศักยภาพ

3.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็ก ช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สร้างความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ครูควรสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัส ทักทายและพูดคุยกับเด็ก เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน ขณะรับประทานอาหาร เตรียมตัวทำกิจกรรม หรือเด็กกลับบ้าน เป็นต้น ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพ ไม่สบายหรือต้องการกำลังใจ รับฟังเมื่อเด็กพูดด้วย ให้โอกาสเด็กที่ต้องการพูดคุยกับครู ตอบเมื่อเด็กถาม และยอมรับการช่วยเหลือของเด็ก ครูที่เข้าใจการทำงานของสมองจะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ทั้งในด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั้งในด้านของสื่อ กิจกรรม ความยากง่าย ฯลฯ เพื่อท้าทายให้เด็กเกิดความสนใจที่จะทดลองให้เด็กได้เลือก ได้ลองผิดลองถูก และอยู่ในบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย ไม่สร้างบรรยากาศที่เครียด และทำให้เด็กกลัวเพราะจะไปบั่นทอนศักยภาพการทำงานของสมองของเด็ก

3.4 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก จะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางสังคมและทางสติปัญญาในชั้นเรียน พร้อมกับการอำนวยความสะดวกทางกายภาพที่เหมาะสม และมีการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและการได้รับการยอมรับ

3.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ครูจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองด้วยการจัดทำ เช่น ป้ายนิเทศซึ่งมีสาระเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน จัดทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง กระตุ้นให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ปกครองเยี่ยมชั้นเรียนของบุตรหลาน จัดประชุมสัมมนาระหว่างผู้ปกครองและครู รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำงานอาสาสมัครร่วมกับทางโรงเรียน เป็นต้น ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้าใจการทำงานของสมองจะสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหาร จัดให้ครูที่มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการเด็ก เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก และสนับสนุนให้มีการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาสมอง

น้อมศรี เคท และคณะ (2549, น. 2) ได้จัดทำหลักสูตรจุฬาลักษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดศูนย์การเรียนรู้ และการทำโครงการหลักสูตรนี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน จัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง สบายใจ ใกล้ชิดธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน มีเครื่องเล่นสนามที่ตั้งในตำแหน่งที่ปลอดภัย อยู่ในสภาพดี เครื่องเล่นควรทำจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น จัดบริเวณสำหรับเล่นให้มีความหลากหลาย ทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีพื้นผิวแตกต่างกัน เช่น หญ้า ดิน ปูน ไม้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และการดูแลรักษามีสถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด จัดสถานที่และเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารให้สะอาด และสวยงาม จัดน้ำดื่มให้พอเพียงให้เด็กดื่มได้โดยสะดวก มีห้องส้วมเพียงพอ โดยให้มีขนาดและตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ดูแลให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์และสถานที่สะอาดและเหมาะสมในการทำความสะดวกร่างกาย เช่น ล้างมือ ล้างหน้า แปรงฟัน รวมทั้งจัดถังขยะให้เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งาน และดูแลรักษาด้วย

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ห้องเรียนควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอและสม่ำเสมอทั่วห้อง โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัย น้ำหนักเบา ให้เด็กเคลื่อนย้ายได้โดยสะดวกเด็กแต่ละคนมีเครื่องใช้ส่วนตัวในการทำความสะดวกร่างกาย และเครื่องใช้ในการนอนโดยจัดเก็บเป็นระเบียบ สวยงาม ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม เลือกรสรวส วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่มีความสร้างสรรค์ ทนทาน หลากหลายมาใช้งาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า และความทนทาน มีการจัดระบบการวางวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กหยิบใช้ได้โดยสะดวก มีการตรวจสอบความสะดวก ความพร้อมในการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ และสื่อ

อย่างสม่ำเสมอ เลือกสถานที่ในการเรียนรู้ให้เหมาะกับลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่สงบอยู่ไกลจากกิจกรรมที่ใช้เสียง กิจกรรมที่ต้องการแสงสว่างอยู่ใกล้กับหน้าต่าง เป็นต้น จัดการจราจรทั้งในและนอกห้องเรียนให้สะดวกต่อการเคลื่อนไหวของเด็กขณะทำกิจกรรม สิ่งสำคัญ คือ สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้อบอุ่น เป็นมิตรและเต็มไปด้วยความรักความเมตตา

2. การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม

2.1 บุคลิกภาพของครูช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องได้เป็นอย่างดี ครูควรยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิริยาทแบบไทย แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ

2.2 การจัดการชั้นเรียนของครู ครูควรใส่ใจดูแลให้เด็กอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนด้วย จึงต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีแนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กไม่ทำตามข้อตกลง และแก้ไขปัญหามันเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็กช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สร้างความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ครูควรสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัส ทักทายและพูดคุยกับเด็กทั้งเมื่อเด็กมาถึงขณะรับประทานอาหาร เตรียมตัวทำกิจกรรม หรือเด็กลากลับบ้าน ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพไม่สบาย หรือต้องการกำลังใจ รับฟังเมื่อเด็กพูดด้วย ให้โอกาสเด็กที่ต้องการพูดคุยกับครู ตอบเมื่อเด็กถาม และยอมรับการช่วยเหลือของเด็ก

2.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ครูจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองด้วยการจัดทำป้ายนิเทศซึ่งมีสาระเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน จัดทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง กระตุ้นให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ปกครองเยี่ยมชั้นเรียนของบุตรหลาน จัดประชุมสัมมนาระหว่างผู้ปกครองและครู รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำงานอาสาสมัครร่วมกับทางโรงเรียน

จิสัน พูลพัฒน์ (2549, น. 12) ได้รวบรวมลักษณะของสิ่งแวดล้อมในอุดมคติของมอนเตสซอรี ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทุกอย่างที่จัดไว้ในห้องเรียนมีขนาดเล็ก เพอร์นิเจอร์ที่ใช้ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์อยู่ในสภาพที่เด็กหยิบออกมาใช้ได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ ถือหลักของความจริง (Reality Principle) นำของจริงมาให้เด็กใช้ เนื่องจากเมื่อเด็กต้องช่วยเหลือ

ตนเองหรือช่วยดูแลสิ่งแวดล้อม สิ่งที่ต้องเข้าไปทำเป็นของจริง จึงนำของจริงมาใช้ในห้องเรียน เช่น แก้วจริง มีดจริงสำหรับทำอาหาร และทำความสะอาดเฟอร์นิเจอร์จริง ทั้งนี้ ควรให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติรอบตัวเพื่อช่วยพัฒนาทั้งกายและจิต ให้เด็กมีความสุขสนุกสนานในการสำรวจและจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ มีสิ่งช่วยกระตุ้นเด็กในห้องเรียน อาจจะเป็นภาพติดผนัง โต๊ะสำรวจธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความสุนทรีย์ คำว่า สุนทรีย์ หมายถึง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ควรมีความสวยงามมีการตกแต่งที่เจริญหูเจริญตา มีสีสันไม่ร้อนแรง เพื่อให้เด็กซึมซับความงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความสวยงามดังกล่าวเชื่อมต่อกับความมีระเบียบ เด็กได้รับการกระตุ้นที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมทางสุนทรีย์มีคุณภาพและมีระเบียบด้วย ของทุกอย่างในห้องเรียนจะมีที่อยู่และกำหนดไว้อยู่แล้ว ของเหล่านี้จะวางในสภาพที่เด็กหยิบจับได้เอง ดังนั้นความมีระเบียบ และความงดงามหมดจดจะปรากฏให้เห็นวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในห้องเรียนควรทำความสะอาดได้ง่าย หรือล้างได้เพื่อจะได้ฝึกให้เด็กมีนิสัยรักความสะอาด ซึ่งเป็นนิสัยที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive PERIODS)/ และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวไปจนโต ทั้งนี้สภาพแวดล้อมทั้งมวลที่กล่าวมาแล้วจะช่วยสร้างให้เกิดบรรยากาศของความสงบและสันติ

3. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้ปัญญา จุดแรกที่ต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสอนที่จัดไว้ในสิ่งแวดล้อม จะต้องช่วยพัฒนาการใช้ปัญญาของเด็กผ่านกิจกรรมการสำรวจ เพราะเป็นวิถีทางที่เด็กเรียนรู้ตามขั้นตอนของการพัฒนาการ จุดที่สองเกี่ยวกับอุปกรณ์ คือ ในห้องเรียนจะมีอุปกรณ์แต่ละชนิดเพียงชุดเดียว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน การให้ความเคารพ และเห็นคุณค่าของวัสดุอุปกรณ์ ลักษณะเด่นเฉพาะของห้องเรียนมอนเตสซอรี คือ สถานการณ์ควบคุมความมีอิสระโดยการจัดอุปกรณ์ เด็กมีอิสระในการทดลองกับชุดอุปกรณ์ ได้เรียนรู้ที่จะใช้อุปกรณ์ตามจุดมุ่งหมายของอุปกรณ์แต่ละชิ้น ไปด้วยความระมัดระวัง และเคารพในอุปกรณ์ที่ใช้ รู้จักหมุนเวียนกันในการใช้อุปกรณ์ ชิ้นอุปกรณ์ที่เติมในรูปแบบเดิมที่พร้อมสำหรับคนอื่นจะใช้

4. การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมและอารมณ์ เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่จัดเอาไว้เพื่อสนองความต้องการของเขา เด็กได้เรียนรู้ที่จะให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ต่อเพื่อน และได้รับความเคารพจากผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีลักษณะพิเศษ คือ การจัดกลุ่มในแนวดิ่ง เป็นการจัดกลุ่มคละอายุ เพื่อให้เด็กมีโอกาสดูแลคนอื่น และได้รับการดูแลจากคนอื่น จุดเด่นอีกเรื่องหนึ่งคือ บรรยากาศที่มีระเบียบทำให้เด็กเคารพข้อตกลงภายใน (Inner Rules) เด็กมีอิสระในการเลือกงาน เลือกที่นั่งทำงาน และเพื่อน เด็กจะซึมซับสภาพที่เงียบ มีระเบียบ สงบ ในบรรยากาศของความร่วมมือ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ประสานงาน สังเกตเด็กในขณะที่ดูแลกลุ่มเด็กและดูแลเด็กแต่ละวัยด้วยในเวลาเดียวกัน สาธิตการใช้อุปกรณ์ สังเกตและบันทึกการทำงานของเด็กกับอุปกรณ์และพฤติกรรมอื่น ๆ

กมลวรรณ ลิ้มปนาทร (2562) กล่าวว่า การจัดพื้นที่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนภายในอาคารและส่วนภายนอกอาคาร

1. การจัดพื้นที่ภายในอาคาร หมายถึง การรวมกลุ่มของพื้นที่เกี่ยวข้องกันในทางประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถแบ่งพื้นที่ภายในอาคารออกได้เป็น 3 กลุ่ม ตามประเภทของผู้ใช้พื้นที่ คือ กลุ่มพื้นที่สำหรับเด็ก กลุ่มพื้นที่สำหรับส่วนบริการ กลุ่มพื้นที่สำหรับครูและผู้ปกครอง พื้นที่ในกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันโดยตรงภายในกลุ่ม และจะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่กลุ่มอื่นภายในอาคารด้วย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อันดับรองหรือทางอ้อม ความสัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ย่อมจะโยงไปถึงการวางตำแหน่งของพื้นที่ใช้สอยเหล่านั้นให้พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงในด้านประโยชน์ใช้สอย ตำแหน่งของห้อง หรือพื้นที่กลุ่มนั้นควรจะอยู่ติดกันหรือใกล้กันและมีทางติดต่อถึงกันโดยตรง แต่ถ้าเป็นความสัมพันธ์อันดับรองหรือทางอ้อม ตำแหน่งของห้องหรือพื้นที่เหล่านั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันหรือใกล้กัน แต่ควรติดต่อถึงกันอย่างสะดวก

2. การจัดการพื้นที่ภายนอกอาคาร หมายถึงการจัดพื้นที่ไว้สำหรับกิจกรรมการเล่นนอกอาคารหรือกิจกรรมกลางแจ้งของเด็ก เพื่อตอบสนองความสุขสนุกสนานให้กับเด็กและช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพื้นที่ภายนอกอาคารนี้มีไว้เพื่อให้เด็กได้ใช้เพื่อทำกิจกรรมการเล่นนอกอาคาร เช่น การเล่นในสนามเด็กเล่น การเล่นน้ำ การเล่นทราย เป็นต้น และกิจกรรมที่มีโอกาสให้สนใจผู้อื่นนอกจากตนเอง เช่น การให้อาหารสัตว์ การดูแลสัตว์เลี้ยง เป็นต้น หากพิจารณาตามลักษณะกิจกรรมภายนอกอาคารของเด็กจะเห็นว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ กิจกรรมที่เด็กสามารถเล่นด้วยการใช้กำลังอย่างเต็มที่ มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ส่งเสียงดัง เช่น การเล่นในสนามเด็กเล่น การวิ่งเล่น เป็นต้น และกิจกรรมที่เด็กเล่นอย่างเงียบ ๆ เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย การเล่นแท่งไม้ การฟังนิทาน เป็นต้น

สุชนิษฐ์ บัณฑุ์นทุล (2562) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาสามารถแบ่งได้เป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน มีดังนี้

1.1 การจัดห้องเรียน ห้องเรียนควรมีขนาด 5x7 เมตร หรือขนาด 6x8 เมตร เนื้อที่ในห้องเรียนเฉลี่ยแล้วต้องมีเนื้อที่ 1 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน ขนาดห้องเรียนแต่ละห้องต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 35 ตารางเมตร และห้องเรียนควรมีครบบตามจำนวนชั้นที่โรงเรียนจัด

1.2 ห้องเรียนควรมีแสงสว่างเพียงพอและแสงเข้าถูกทิศทาง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ปลอดภัยสบายโดยมีอากาศประมาณ 2.25 ลูกบาศก์เมตรต่อเด็ก 1 คน รวมพื้นที่หน้าต่างประตูแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ห้อง

1.3 ความสูงของเพดานห้องต้องไม่น้อยกว่า 2.80 เมตร

1.4 หน้าต่างควรมีเพียงพอเพื่อให้แสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้สะดวกตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งควรมีเนื้อที่หน้าต่างและช่องแสงภายนอกไม่น้อยกว่าหนึ่งในแปดของพื้นที่ของห้องเรียน และขอบหน้าต่างควรมีความสูงให้เด็กสามารถมองเห็นข้างนอกห้องได้

1.5 พื้นห้องควรเป็นพื้นไม้ หรือวัสดุที่เด็กสามารถนั่งหรือนอนเล่นได้

1.6 ฝาผนังกันห้องเรียนควรมีผนังกันเป็นสัดส่วนและเรียบร้อย ควรทาสีอ่อน ๆ เพื่อเพิ่มความสว่างและทำให้สวยงาม

2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน เป็นบริเวณพื้นที่ภายนอก ควรมีรั้วที่มั่นคง มีพื้นที่ในร่มสำหรับทำกิจกรรมในเวลาฝนตกหรือแดดร้อน พื้นควรประกอบด้วย พื้นผิวหลายแบบ และมีเครื่องเล่นเพื่อให้เด็กพัฒนาร่างกาย ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ หรือวัสดุต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่น ก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีที่ว่างให้เด็กได้ขุดดิน มีกระบะทราย และอุปกรณ์ทำสวน เป็นต้น

ตฤณ หงส์โส และคณะ (2563) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายในห้องเรียน การจัดพื้นที่ภายในอาคาร ในตอนนี้จะกล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ในอาคาร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มพื้นที่สำหรับเด็ก ได้แก่ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่เหล่านั้น และการจัดพื้นที่ควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และหลักความยืดหยุ่นในการจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการ เรียนรู้ภายนอกห้องเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคาร ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เพราะพื้นที่ภายนอกเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม ควรให้จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาดปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และ พัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กมีความต้องการที่จะใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมาก และถ้าหากมีปัญหาเรื่องความคับแคบของพื้นที่การจัดสภาพแวดล้อม พื้นที่ภายนอกอาคารนั้นควรจัดให้มีบริเวณที่ว่างอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด มีเครื่องเล่นอย่างเพียงพอต่อทุกคน

ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อม ภายนอกอาคารจึงมีอิสระในการจัดมากกว่า ควรจัดให้เด็กได้เล่น และได้ใช้พื้นที่ภายนอกอย่างเต็มที่ และครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

จากแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	นายพินิจ คงรักดี (2548)	จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2549)	นอมศรี เคทและคณะ (2549)	กมลวรรณ ลิ้มปนาพร (2562)	สุชินันท์ บัณเฑาะพินกุล (2562)	ตฤณ หงส์สีเส และคณะ (2563)	ความถี่
1. สภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน				✓	✓	✓	3
2. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	✓	✓	✓				3
3. สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
4. สภาพแวดล้อมทางสังคม	✓	✓	✓				3
5. สภาพแวดล้อมเพื่อความสุนทรีย์		✓					1
6. สภาพแวดล้อมเพื่อการใช้ปัญญา		✓					1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยเลือกตัวแปรที่มีความถี่ 3 ขึ้นไปมาใช้ในการวิจัย สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ภายในอาคาร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มพื้นที่สำหรับเด็ก ได้แก่ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมในห้องเรียน และพื้นที่สำหรับการนอน กลุ่มพื้นที่บริการ ได้แก่ ครัว บริเวณรับประทานอาหาร ห้องน้ำเด็ก ที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณแต่งตัวของเด็ก และห้องพยาบาล และกลุ่มพื้นที่สำหรับครูและผู้ปกครอง ห้องทำงาน และห้องน้ำ

การจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ที่จะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่เหล่านั้น การจัดพื้นที่ควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และหลักความยืดหยุ่นในการจัดสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ กล่าวคือ ควรมีความยืดหยุ่นในการจัดเพราะความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินการต่างๆ มักจะเกิดขึ้นเสมอ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจะทำให้เกิดผลกระทบหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการใช้พื้นที่หรือด้านกายภาพของสถานพัฒนา ดังนั้น ควรมีความยืดหยุ่นในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานพัฒนาย่อมมีประโยชน์มาก เพราะสามารถจะปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความยืดหยุ่นของการจัดสภาพแวดล้อมอาจใช้รูปแบบการวางผังแบบเปิด หมายถึง การเปิดโอกาสให้สามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้แทนการใช้ผนังถาวร แบบผนังก่อดูซึ่งการใช้งานผนังแบบเบาและเลื่อนได้จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายน้อย เป็นต้น (กมลวรรณ ลิ้มปนาทร, 2562)

สุชนิษฐ์ บัณขุนันท์กุล (2562) การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน มีดังนี้

1. การจัดห้องเรียน ห้องเรียนควรมีขนาด 5x7 เมตร หรือขนาด 6x8 เมตร เนื้อที่ในห้องเรียนเฉลี่ยแล้วต้องมีเนื้อที่ 1 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน ขนาดห้องเรียนแต่ละห้องต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 35 ตารางเมตร และห้องเรียนควรมีครบตามจำนวนชั้นที่โรงเรียนจัด
2. ห้องเรียนควรมีแสงสว่างเพียงพอและแสงเข้าถูกทิศทาง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ปลอดภัยโดยมีอากาศประมาณ 2.25 ลูกบาศก์เมตรต่อเด็ก 1 คน รวมพื้นที่หน้าต่างประตูแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ห้อง
3. ความสูงของเพดานห้องต้องไม่น้อยกว่า 2.80 เมตร
4. หน้าต่างควรมีเพียงพอเพื่อให้แสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้สะดวกตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งควรมีเนื้อที่หน้าต่างและช่องแสงภายนอกไม่น้อยกว่าหนึ่งในแปดของพื้นที่ของห้องเรียน และขอบหน้าต่างควรมีความสูงให้เด็กสามารถมองเห็นข้างนอกห้องได้
5. พื้นห้องควรเป็นพื้นไม้ หรือวัสดุที่เด็กสามารถนั่งหรือนอนเล่นได้
6. ฝาผนังกันห้องเรียนควรมีผนังกันเป็นสัดส่วนและเรียบร้อย ควรทาสีอ่อน ๆ เพื่อเพิ่มความสว่างและทำให้สวยงาม

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน หมายถึง การจัดบริเวณพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ภายในอาคารเรียนที่เหมาะสมเป็นสัดส่วน มีความปลอดภัย ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและมีความยืดหยุ่นในการจัดบริเวณสถานที่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงเคลื่อนย้ายได้เพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างหลากหลายและไม่จำกัดย่อมมีประโยชน์มาก

2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

เอื้อพร สัมมาทิพย์ (2551, น. 113) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วยกัน จากพื้นฐานแนวคิดช่วยเสริม กล่าวคือ ควรจัดสภาพแวดล้อมทุกอย่างในห้องเรียนให้เป็นไปตามปรัชญาแนวการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด โดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของเด็กตลอดจนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และในห้องเรียนต้องมีการจัดอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมกลุ่ม ศูนย์การเรียนรู้ จัดวางของเล่นตามมุม ทั้งนี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนเพื่อ สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนสนใจอยู่เสมอและพื้นที่ใช้สอยภายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนี้ จะมีความสัมพันธ์กันหมดทุกส่วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีการแยกประเภทว่าเป็นความสัมพันธ์ทางตรงทางอ้อม การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ได้ถูกต้องตามหลักการย่อมทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้ตรงตรงเป้าหมายของการจัดการกิจกรรม เช่น

มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ตัวที่มีขนาดและรูปร่างต่าง ๆ กัน เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกันเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง การจัดมุมบล็อกเป็นมุมที่ควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ เช่น มุมหนังสือ ทั้งนี้ เพราะเสี่ยงจากการเล่นก่อไม้บล็อก อาจทำลายสมาธิเด็กที่อยู่ในมุมหนังสือได้ นอกจากนี้ยังควรอยู่ห่างจากทางเดินผ่านหรือ ทางเข้าออกของห้องเพื่อไม่ให้กีดขวางทางเดินหรือเกิดอันตรายจากการเดินสะดุดไม้บล็อก การจัดเก็บไม้บล็อกเหล่านี้ ควรจัดวางไว้ในระดับที่เด็กสามารถหยิบมาเล่นหรือนำเก็บด้วยตนเองได้อย่างสะดวกปลอดภัย และควรได้ฝึกให้เด็กหัดจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบ สวยงาม

มุมหนังสือ ในห้องเรียนควรมีที่เงียบสงบสำหรับให้เด็กได้ดูรูปภาพอ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทาน ผู้สอนควรได้จัดมุมหนังสือให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และได้ทำกิจกรรมสงบ ๆ ตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ การจัดมุมหนังสือเป็นมุมที่ต้องการความสงบควรจัดห่างจากมุมที่มีเสียง เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ ฯลฯ และควรจัดบรรยากาศสูงใจให้เด็กได้เข้าไปใช้เพื่อเด็กจะได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก มุมบทบาทสมมติเป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติเลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ตามจินตนาการของตน เช่น เป็นพ่อแม่ในมุมบ้าน เป็นหมอในมุมหมอ เป็นพ่อค้าแม่ค้าในมุมร้านค้า ฯลฯ การเล่นดังกล่าวเป็นการปลูกฝังความสำนึกถึงบทบาททางสังคมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตจริง การจัดมุมบทบาทสมมตินี้ ควรอยู่ใกล้มุมบล็อกและอาจจัดให้เป็นสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากการจัดเป็นบ้าน โดยสังเกตการณ์เล่นและความสนใจของเด็กกว่ามีการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเล่นจากบทบาท เดิมไปสู่รูปแบบการเล่นอื่นหรือไม่ อุปกรณ์ที่นำมาจัดก็ควรเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็กเช่นกัน ดังนั้น มุมบทบาทสมมติจึงอาจจัดเป็นบ้าน ร้านอาหาร ร้านขายของ

ร้านเสริมสวยโรงพยาบาล เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันอุปกรณ์ที่นำมาจัดให้เด็กต้องไม่เป็นอันตราย และมีความเหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น

มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษาเป็นมุมเล่นที่ผู้สอนจัดรวบรวมสิ่งต่าง ๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติมาให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเองซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก การจัดมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษาเป็นมุมที่ต้องการความสงบคล้ายมุมหนังสือจึงอาจจัดไว้ใกล้กันได้ และเพื่อเร้าให้เด็กสนใจในสิ่งที่นำมาแสดง ของที่จัดวางไว้จึงควรอยู่ในระดับที่เด็กหยิบจับดูวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นได้โดยสะดวก และสิ่งที่นำมา ตั้งแสดงนั้นไม่ควรจะตั้งแสดงของสิ่งเดียวกันตลอดปีแต่ควรปรับเปลี่ยนให้น่าสนใจ

มุมศิลปะ เป็นมุมที่สามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ทางด้านกล้ามเนื้อมือ ซึ่งจะช่วยให้ มือของเด็กพร้อมที่จะจับดินสอเขียนหนังสือได้เมื่อไปเรียนในชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังช่วย ในการพัฒนาอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กจะมีโอกาสทำงานตามลำพังและ ทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักปรับตัวที่จะทำงานด้วยกันและส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดให้มีมุม ศิลปะจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนามากขึ้น และยังสนองความสนใจ ความต้องการของเด็กวัยนี้ได้เป็นอย่างดี

พรรัก อินทามระ (2548) อ้างถึงใน สุขนิษฐ์ บัณฑิตกุล (2562) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการ เพื่อให้เด็กสามารถใช้หรือทำกิจกรรมได้สะดวกด้วยตนเอง โดยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่นและครุภัณฑ์ที่จัดให้สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลาย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่ง บอร์ดติดผลงาน ตู้เก็บของ ที่แขวนถ้วย ที่แขวนผ้าเช็ดหน้า ที่เก็บเครื่องนอน ที่ล้างมือ เป็นต้น

2. มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก

3. จัดพื้นที่ในห้องเรียนให้เหมาะสม เลือกที่ตั้งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ และมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ โดยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ทิศทางลมเหมาะสม และแสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรม

3.2 มีแสงแดดส่องเหมาะสม ไม่รบกวนสายตาเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม

3.3 สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่น

3.4 ควรมองเห็นทุกจุดของห้องได้โดยรอบ

3.5 จัดวาง/ตั้ง ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่สะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรม

4. ควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องให้มีความปลอดภัย โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 จัดห้องให้มีบริเวณนุ่ม มีบริเวณที่ตั้งอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น

4.2 ตรวจสอบความเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเครื่องเล่นหากชำรุดต้องรีบซ่อมแซม
โดยเร็ว

4.3 กำหนดขอบเขตของมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ให้เด็กรู้

4.4 หน้าที่ต่าง ครุภัณฑ์ต่างๆ ไม่ควรทำด้วยกระจก

4.5 ดูแลบริเวณทั่วไปให้ปลอดภัยจากสัตว์ แมลง พืช และสารเคมีที่มีพิษ

4.6 ครุภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ ไม่ควรเป็นมุมแหลมที่เป็นอันตราย

5. การจัดแสดงผลงานและเรียนรู้การเก็บของ ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

5.1 จัดให้มีที่แสดงผลงาน ภาพเขียน หรืองานหัตถกรรมของเด็ก

5.2 จัดที่แสดงให้น่าสนใจและสดชื่น

5.3 ให้เด็กเห็นของแปลกๆ ใหม่ๆ ที่เด็กไม่เคยเห็น

5.4 ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกสรรว่าจะทำอะไร จัดแสดงอะไร

5.5 กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น

5.6 สอนให้รู้จักจัดของเป็นกลุ่ม และเลือกของออกมาใช้ตามความต้องการ

5.7 สร้างนิสัยในการเก็บของให้เป็นที่เป็นทาง

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง การจัดห้องเรียนต้องคำนึงถึงลักษณะ
ธรรมชาติของเด็กตลอดจนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม
การเรียนรู้เพราะการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยในแต่ละวันจะจัดในลักษณะเป็นกิจกรรมหลัก
6 กิจกรรม และในห้องเรียนควรมีมุมเสริมประสบการณ์อย่างน้อย 5 มุมขึ้นไป โต๊ะ เก้าอี้ควรมีขนาด
เหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม

3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน

บุญเยี่ยม จิตรดอน และราศี ทองสวัสดิ์ (2552, น. 661) เด็กโดยมากชอบเล่นกลางแจ้ง
เด็กต้องการอากาศบริสุทธิ์และออกกำลังกายในขณะที่อากาศเอื้ออำนวยเด็กควรจะได้ออกไป
นอกห้อง เพื่อได้รับประสบการณ์ประจำวัน การเล่นนอกห้องเรียนจะช่วยลดความกดดัน
ความเคร่งเครียดให้ลดน้อยลงอันเนื่องจากสาเหตุที่เด็กต้องอยู่ในที่ร่มซึ่งแออัดไปด้วยคนจำนวนมาก
เด็กที่มีสุขภาพดี คือ เด็กที่มีโอกาสได้อยู่กลางแจ้ง และได้เล่นอยู่ในที่โล่งแจ้งเพื่อใช้จินตนาการ
ได้เต็มที่ การออกเล่นกลางแจ้งนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก
การประสานงานของตาและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นอกจากนั้นจะช่วยพัฒนาด้านสังคม
เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การเล่นร่วมกัน การรอคอย การแบ่งปันกัน และยังช่วยให้มีโอกาสได้
เรียนรู้ธรรมชาติศึกษา ได้สืบสวนสอบสวน ได้สังเกตสัตว์ แมลงและพืช จากสิ่งที่เด็กได้พบเห็นของ

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเรื่องที่จะต้องจัดเตรียมไว้ให้เหมาะสมเพื่อช่วยส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็กปฐมวัย

ศิริประภา พุทธิกุล (2556, น. 75) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคารในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เพราะพื้นที่ภายนอกเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษารวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม ควรจัดให้ระวังรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็ก เพราะเด็กมีความต้องการที่ใช้จะพื้นที่ภายนอกอาคารมาก และถ้าหากมีปัญหาเรื่องความคับแคบของพื้นที่การจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ภายนอกอาคารนั้นควรจัดให้มีบริเวณที่ว่างอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด มีเครื่องเล่นอย่างเพียงพอ ต่อทุกคน ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารจึงมีอิสระในการจัดมากกว่า ควรจัดให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ภายนอกอย่างเต็มที่ และครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

สนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน หวาย หญ้า พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อรวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ ประกอบการเล่นเครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด ดังนั้นเครื่องเล่นต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวมทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กรับรู้สัญลักษณ์ของตนเองจากการใช้ร่างกายผ่านการเล่นเครื่องเล่น ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และช่วยให้เด็กได้เป็นเด็กตามวัยจากการเล่นอย่างอิสระกับเครื่องเล่น ซึ่งไม่สามารถทดแทนด้วยการเล่นของเล่นได้

ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ใต้ต้นไม้ที่ร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง หากแบ่งลักษณะกิจกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภายนอกอาคาร สามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่ใช้พลังงานทางร่างกาย ของเด็กอย่างอิสระ และกิจกรรมที่ต้องการความเงียบ ๆ

การ จัดแปลงปลูกต้นไม้สำหรับเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีประโยชน์ต่อเด็กมาก เด็กปฐมวัยชอบทำกิจกรรมในสวนมากไม่ว่าจะเป็นการขุดดิน ปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ เด็กมีความสุขกับการเฝ้าคอยดูความเจริญเติบโตของต้นไม้ที่เด็กได้ปลูกเอง ถ้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีพื้นที่พอเพียงควรแบ่งพื้นที่บางส่วนไว้ให้เด็กได้ทำสวน

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคารเรียนมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน เพราะเด็กปฐมวัยโดยมากชอบเล่นอยู่ในที่บริเวณพื้นที่โล่งแจ้งเพื่อใช้จินตนาการได้อย่างเต็มที่ การที่เด็กได้ออกไปเล่นกลางแจ้งเป็นพื้นฐานในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานงานของตาและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การจัดพื้นที่ควรจัดให้มีบริเวณที่วางอุปกรณ์การเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไป เพื่อไม่ให้เกิดความแออัด ควรจัดให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง

4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 36) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมก็ส่งผลที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดี ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมควรจะเป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก
2. ตรวจสอบสิ่งที่เป็นอันตรายและไม่เหมาะสม และไม่ต้องการให้เด็กเล่น ควรจะนำไปจัดเก็บในที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก
3. ควรจะจัดหาของเล่นที่เป็นสื่อความรู้สำหรับเด็กและแนะนำวิธีการเล่นให้กับเด็ก โดยการเลือกของเล่นนั้นควรจะเป็นของที่ใหญ่ จับต้องได้ง่าย และชิ้นส่วนไม่ควรจะมีมากเกินไป ของเล่นก็ควรจะสามารถแปลงรูปได้หลายอย่างจะช่วยให้เด็กเบื่อได้ง่าย ของเล่นต้องทนทาน มีคุณภาพดี ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก โดยเฉพาะเรื่องของสีและวัสดุที่เป็นพิษ
4. สภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กนั้น ผู้ใหญ่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
5. การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กควรเป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง สอดคล้องและสัมพันธ์กับความคิดของเด็ก
6. ให้โอกาสเด็กได้เล่นกับเพื่อนชายหญิงรุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นการกระตุ้นพัฒนาการของการรู้จักบทบาทของตนเองดีกว่าถูกจำกัดให้เล่นแต่ที่กับน้องเท่านั้น

กุลกานต์ อภิวัฒนสังการ (2562) สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่รวมทั้งสภาพแวดล้อมกายภาพ สัมพันธภาพทางสังคม และวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ หรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น การเลี้ยงดู สภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง ตลอดจนระบบสาธารณูปโภค สื่อมวลชน บริการทางสังคม เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่สำคัญของเด็กปฐมวัย คือ ผู้ดูแลคนสำคัญที่อยู่รอบตัวเด็ก อาจเป็นพ่อแม่หรือครู เป็นผู้ที่มิมีผลกระทบต่อบุคคล ผ่านการอบรมเลี้ยงดู การอาศัยอยู่ และการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ รวมไปถึงพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน หรือญาติพี่น้อง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมจากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีหรือในทางไม่ได้ เพราะฉะนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรจัดให้เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก มีความปลอดภัย ให้โอกาสเด็กได้เล่นกับเพื่อน รุนราวคราวเดียวกัน เพื่อนผู้ชายและเพื่อนผู้หญิงเป็นการกระตุ้นพัฒนาการของการรู้จักบทบาทของตนเองดีกว่าถูกจำกัดให้เล่นแต่พี่กับน้องของตัวเองเท่านั้น

ข้อมูลสถานศึกษาปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 126/1 ถนนจรดวิถีถ่อง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 64110 โทรศัพท์ 0-5564-1702, 0-5564-4175-9 โทรสาร 0-5564-1297 ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก อำเภอทุ่งเสลี่ยม และอำเภอศรีนคร มีโรงเรียนทั้งหมด 162 โรงเรียน ปัจจุบันมีนายประเสริฐ จันแก้ว ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ที่	ที่ตั้งอำเภอ	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนครูผู้สอน
1.	อำเภอศรีสัชนาลัย	54	126
2.	อำเภอศรีสำโรง	31	80
3.	อำเภอสวรรคโลก	20	58
4.	อำเภอศรีนคร	11	39
5.	อำเภอทุ่งเสลี่ยม	23	58
รวมทั้งหมด		139	361

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2563)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรรณนีย์ วรหาคำ (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทรประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทรประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทรประดิษฐาราม ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทรประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู เมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์สอน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทรประดิษฐาราม ตามความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามเพศของนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

สุกฤษฎี อัญบุตร (2555) ได้ทำการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศจำแนกตามประเภทของบุคคลพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ อยู่ในระดับมาก และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ อยู่ในระดับมาก

อินทิรา บริบูรณ์ (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า 1) การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการให้บริการ และด้านอาคารสถานที่ 2) การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่าง

กัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอาคารสถานที่ และด้านการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการให้บริการ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามสัญชาติ พบว่า ครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านการให้บริการไม่แตกต่างกัน

พัชรภรณ์ โพธิสัย (2558) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
 - 1.1 ด้านอาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ออกกำลังกายและสนามกีฬา ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด และห้องเรียนมีการถ่ายเทของอากาศไม่อับชื้นตามลำดับ
 - 1.2 ด้านการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการสอนของครู ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของครู และการใช้สื่อประกอบการสอนของครูตามลำดับ
 - 1.3 ด้านการให้บริการผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้คำปรึกษาของครูแก่นักเรียนทุกคน ความพอเพียงของจำนวนโต๊ะและเก้าอี้ในโรงอาหารและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขัน ต่างๆ ตามลำดับ
 - 1.4 ด้านการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ ครู นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรักและความสามัคคีให้นักเรียน และการจัดโครงการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ
 - 1.5 ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนให้ความสนใจในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งประธาน

นักเรียน การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของนักเรียน และความหลากหลายของกิจกรรม ในแต่ละปีการศึกษา ตามลำดับ 1.6 ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน การช่วยเหลือในด้านการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรม ร่วมกันกับเพื่อน และนักเรียนมักนำแนวทางที่ดี ของเพื่อนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามลำดับ

เกศรา อะสะนิธิ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอ็บวิทยาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า

1. พื้นที่อำนวยความสะดวกของนักเรียน และครู จัดไว้อย่างเป็นสัดส่วนในห้องเรียน มีล็อกเกอร์เก็บของและช่องเก็บของใช้ส่วนตัวของนักเรียนแยกไว้เป็นสัดส่วน อุปกรณ์การสอนและ ของใช้ส่วนตัวของครูผู้สอนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ
2. มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอย่างเพียงพอ พื้นที่การปฏิบัติกิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะเคลื่อนไหวกว้างขวางเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. พื้นที่จัดมุมประสบการณ์จัดได้อย่างเหมาะสม พื้นที่จัดมุมประสบการณ์ จัดออกเป็น 3 มุม ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือ และมุมศิลปะ

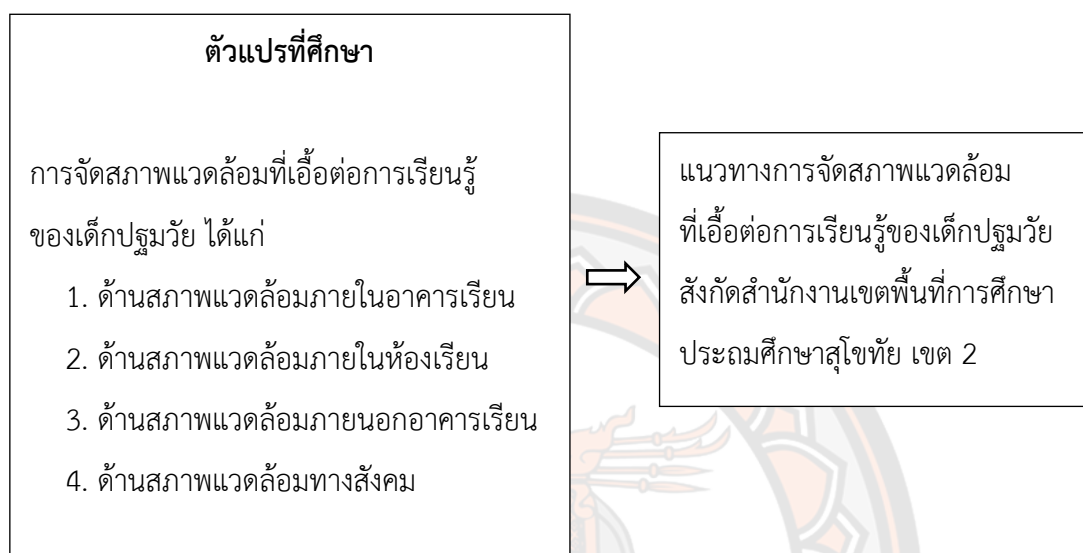
สุภาวดี ทองสำฤทธิ์ (2561) ได้ทำการศึกษา การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการบริหาร ด้านการจัด สภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และผลการเปรียบเทียบการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์สอนและระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ สอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูผู้สอนที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยผู้บริหารและบุคลากร ทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญในด้านจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยการจัดทำแผนงาน/ โครงการ เพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สุกัญญา คล้ายแพร (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดละหาร สังกัดเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญการจัด ปรับปรุงตกแต่งห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนบริเวณ โรงเรียน และวัสดุ อุปกรณ์ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนใน โรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 139 คน ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวน 361 คน รวมทั้งหมด 500 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย 188 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยแต่ละอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
เด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

อำเภอ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
ศรีสัชนาลัย	54	126	11	66
ศรีสำโรง	31	80	7	42
สวรรคโลก	20	58	4	30
ศรีนคร	11	39	2	20
ทุ่งเสลี่ยม	23	58	5	30
รวม	139	361	29	188
	500		217	

ที่มา:สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 (ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 27 ข้อ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน จำนวน 6 ข้อ
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน จำนวน 8 ข้อ

4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม จำนวน 8 ข้อ

มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธราเทพ เตมีรักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ดำรงตำแหน่งประธานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

5.2 นางสาวนงนุช พันธุ์จ้อย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

5.3 นางสาวอินทิราณี สมสาย ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานปฐมวัย โรงเรียนอนุบาล
นาแกจตุรราชกิจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

โดยเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้อง มีดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความ
สอดคล้องของแบบ สอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

IOC $\geq$ 0.5 ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

IOC < 0.5 ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ปรากฏว่าได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 (ผลการหาคุณภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ค
หน้า 89)

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

7. นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) กับครูผู้สอนเด็กปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
จำนวน 40 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟา (Alpha-coefficient) ของคอนบัค (Cronbach) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.941
(ผลการหาคุณภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ง หน้า 95)

8. นำข้อมูลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จำนวน 217 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 4 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

2. เป็นศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ได้แก่ นางนฤมล จันทร์ฉาย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.वलินดา รสชา ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสะเลียม (ปัญญาราชภัฏรังสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

4. เป็นครูผู้สอนเด็กปฐมวัยที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.อนุศรา อุดทะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลแม่เมาะ สังกัดเทศบาลตำบลแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยเลือกจากข้อการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้าน ในขั้นตอนที่ 1 มาตรฐานแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน
4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาตามที่กำหนด
2. สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จากข้อการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1
3. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน และเวลาในการสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกวิดีโอผ่านระบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ระหว่าง วันที่ 22 พฤศจิกายน 2564 - 20 ธันวาคม 2564 โดยมีรายละเอียด ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงวัน และเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	วันที่ สัมภาษณ์	เวลาที่ สัมภาษณ์
1.	ดร.ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู	22 พฤศจิกายน 2564	09.00 น.
2.	ดร.อนุสร อุดทะ	29 พฤศจิกายน 2564	13.00 น.
3.	ดร.วลินดา รสชา	20 ธันวาคม 2564	14.00 น.
4.	นางนฤมล จันทร์ฉาย	20 ธันวาคม 2564	12.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากวิธีการจดบันทึกและการบันทึกวิดีโอออนไลน์ มาจัดพิมพ์เป็นข้อมูล
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

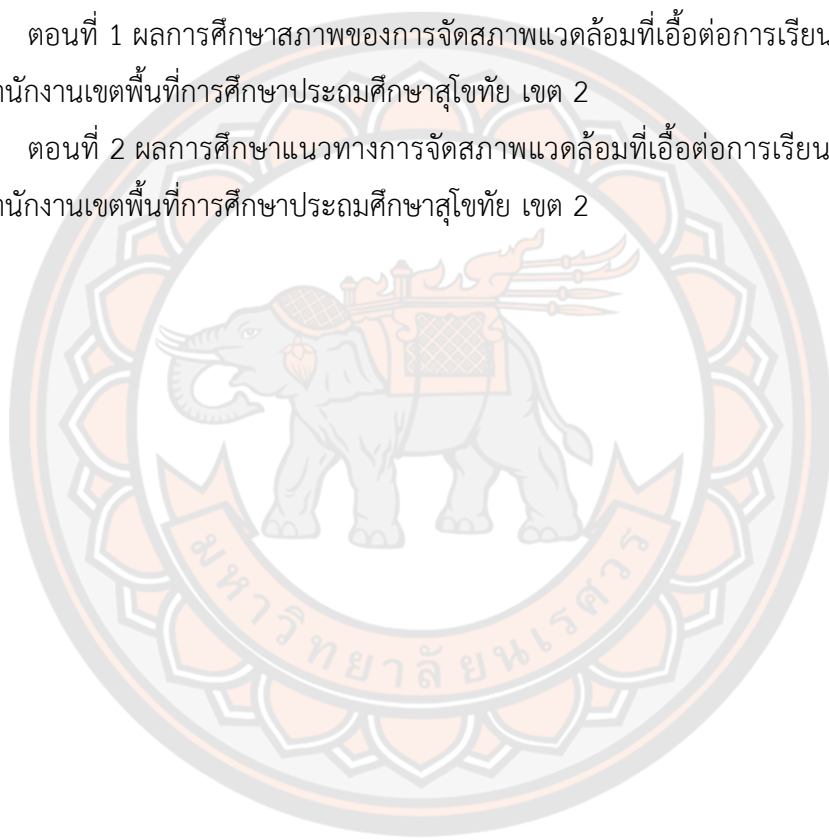
บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	29	13.36
1.2 หญิง	188	86.64
รวม	217	100.00
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	29	13.36
2.2 ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย	188	86.64
รวม	217	100.00
3. ประสบการณ์การทำงาน		
3.1 ต่ำกว่า 5 ปี	87	40.09
3.2 5 – 10 ปี	47	21.66
3.3 ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	83	38.25
รวม	217	100.00

จากตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 13.36 เป็นเพศหญิงจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 86.64 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 13.36 เป็นครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 86.64 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 40.09 มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 21.66 และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวม

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับ การปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน	3.96	0.61	มาก
2	ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน	4.40	0.51	มาก
3	ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน	4.30	0.51	มาก
4	ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	4.48	0.48	มาก
รวม		4.29	0.43	มาก

จากตาราง 6 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.40$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน ($\bar{X} = 3.96$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับ การปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	สถานศึกษาจัดให้มีห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัด	4.27	0.88	มาก
2	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สำหรับเด็ก ห้องเรียน ห้องนอน ห้องรับประทานอาหาร ห้องน้ำ ที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณแต่งตัว	4.12	0.71	มาก
3	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่ส่วนบริการ ห้องครัว ที่ซักรีดและห้องเก็บของ	3.72	0.84	มาก
4	สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรม	4.18	0.68	มาก
5	สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้ เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย	3.52	0.96	มาก
รวม		3.96	0.61	มาก

จากตาราง 7 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัด ($\bar{X} = 4.2$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.18$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.52$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับ การปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	สถานศึกษามีห้องเรียนที่มีขนาดพื้นที่เหมาะสมต่อจำนวนเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน	4.45	0.67	มาก
2	สถานศึกษาจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และปลอดภัย	4.46	0.58	มาก
3	สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย	4.31	0.77	มาก
4	สถานศึกษาจัดให้มีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 5 มุมขึ้นไป	4.32	0.68	มาก
5	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าเล่นกิจกรรมในมุมประสบการณ์ตามความสนใจ	4.45	0.57	มาก
6	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กกล้าแสดงออก เล่นิทาน แสดงบทบาทสมมุติตามจินตนาการของตนเอง	4.39	0.58	มาก
รวม		4.40	0.51	มาก

จากตาราง 8 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และปลอดภัย ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีห้องเรียนที่มีขนาดพื้นที่เหมาะสมต่อจำนวนเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.45$) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าเล่นกิจกรรมในมุมประสบการณ์ตามความสนใจ ($\bar{X} = 4.45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.31$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับ การปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	สถานศึกษาจัดภูมิทัศน์สวนหย่อม และปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ให้ความร่มรื่นสวยงาม	4.29	0.67	มาก
2	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สนามที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.34	0.60	มาก
3	สถานศึกษาจัดให้เด็กได้เล่นกีฬา เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการประสานงานของตา และส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย	4.43	0.56	มาก
4	สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่น สนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน	4.08	0.80	มาก
5	สถานศึกษามีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชิ้น ให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัยในการใช้งานอย่าง สม่าเสมอ	4.16	0.68	มาก
6	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสนาม ตามความสนใจของตนเอง	4.35	0.60	มาก
7	สถานศึกษามีการกำหนดกฎ ระเบียบในการเล่นเครื่องเล่น สนาม จิงช้า ปีนป่าย กระดานลื่น ม้าหมุน ม้าโยก ไม้กระดก ให้ถูกต้องปลอดภัย	4.27	0.67	มาก
8	สถานศึกษาจัดให้มีครูกำกับดูแล รักษาความปลอดภัย ให้แก่เด็กในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ	4.46	0.62	มาก
รวม		4.30	0.51	มาก

จากตาราง 9 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ สถานศึกษาจัดให้ มีครูกำกับดูแล รักษาความปลอดภัยให้แก่เด็กในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้เด็กได้เล่นกีฬา เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการประสานงานของตา และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ($\bar{X} = 4.43$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่น สนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน ($\bar{X} = 4.08$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ที่	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 217)		ระดับ การปฏิบัติ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	สถานศึกษาจัดให้เด็กเข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรม ประเพณี วันสำคัญต่างๆ	4.44	0.59	มาก
2	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามาเยี่ยมชม ในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก	4.43	0.58	มาก
3	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม	4.38	0.56	มาก
4	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน เป็นกันเอง น่าเรียน	4.52	0.55	มากที่สุด
5	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเพื่อน ระหว่างเพื่อน ผู้ชายกับเพื่อนผู้หญิง	4.48	0.56	มาก
6	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.56	0.55	มากที่สุด
7	สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.51	0.55	มากที่สุด
8	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง	4.52	0.54	มากที่สุด
รวม		4.48	0.48	มาก

จากตาราง 10 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ สถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเองน่าเรียน ($\bar{X} = 4.52$) สถานศึกษา

สร้างบรรยากาศส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 4.52$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.38$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน โดยนำผลจากการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนที่มีการใช้ผาผนังกันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมได้หลากหลายให้เป็นสัดส่วนและมีความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างไร ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

1.1 ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย ดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

...ห้องเรียนอนุบาลควรเป็นห้องโล่ง ๆ แบ่งสัดส่วนห้องเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก การจัดมุมประสบการณ์ต้องเปิดโล่ง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...ควรคำนึงถึงพื้นที่จัดแบ่งสัดส่วนเป็นพื้นที่ใช้สอย ให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...จัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้
ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

1.2 ครูควรเลือกใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ในสถานศึกษา
ที่ห้องเรียนไม่ครบชั้น เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...การใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ควรใช้ในกรณีที่สถานศึกษา
มีห้องเรียนไม่ครบชั้นจำเป็นต้องแบ่งระหว่างชั้นเรียนให้เป็นสัดส่วนของแต่ละระดับชั้น
แต่ละห้องเรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...การใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ในการจัดพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน
นั้นควรใช้ในสถานศึกษาที่มีห้องเรียนไม่ครบชั้น

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

1.3 ครูควรจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสม
ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ต้องคำนึงถึงแสงสว่างที่เพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกภายในห้องเรียน เพื่อ
ลดกลิ่นอับชื้น

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนควรจัดให้มีความเหมาะสม
มีบรรยากาศที่ดี

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

1.4 ครูควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความ
ปลอดภัยต่อเด็ก ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ต้องคำนึงถึงวัสดุที่ใช้ มีความแข็งแรง ทนทาน และปลอดภัยเพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กในขณะที่ยกหรือเลื่อนเก็บเข้าที่

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนมาเป็นอันดับแรก วัสดุ อุปกรณ์ที่มาใช้จะต้องมีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน สามารถจัดเก็บได้ง่าย และสะดวกในการนำออกมาใช้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

...ควรคำนึงความปลอดภัย วัสดุที่ใช้ต้องมีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านมีแนวทางในการจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาอย่างไร

2.1 ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ในห้องเรียนอนุบาล โต๊ะ เก้าอี้ หากมีขนาดเล็กเป็นโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับเด็กถือว่าเหมาะสม

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...การจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เป็นหลักพื้นฐานของการเขียนที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนที่มีประสิทธิภาพ

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...การจัดโต๊ะ เก้าอี้สำหรับเด็กปฐมวัย สามารถจัดโต๊ะ เก้าอี้ ภายในชั้นเรียน ได้ แต่ควรมีขนาดที่มีความเหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นเด็กเล็กทำให้เด็กสามารถนั่งเรียน ชิด เขียน ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ควรที่จะใช้ขนาดใหญ่เกินไป หรือว่าเล็กเกินไป

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

...ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก ไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

2.2 ครูควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำ กิจกรรม ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

...โต๊ะ เก้าอี้ ควรเลื่อน พับเก็บได้สะดวก และมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ ในการทำกิจกรรมบางกิจกรรม หลังจากกิจกรรมที่เรา มีการขีด เขียน เรียบร้อยแล้ว เราสามารถจัดเก็บโต๊ะ เก้าอี้เข้ามุมได้ง่าย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านมีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งานในสถานศึกษาอย่างไร

3.1 ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...มีสนามที่เป็นสนามกลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่น ออกกำลังกายอย่างอิสระ และมีเครื่องเล่นให้เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...สนามเด็กเล่นเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้อย่างครบถ้วน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...ในการจัดสนามเด็กเล่นของเด็กปฐมวัย มีความสำคัญมากต่อพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กจะต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมบูรณาการอย่างเหมาะสมและถูกต้อง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

...การจัดสภาพแวดล้อม พื้นที่ในสนามเด็กเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควรเป็นเครื่องเล่นที่ทำให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

3.2 ครูควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์เครื่องเล่น สนามทุกชนิดให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ควรออกแบบวัสดุ อุปกรณ์ในการเล่นน้ำ เล่นทราย ให้เหมาะสมและมีความปลอดภัย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 22 พฤศจิกายน 2564)

...ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและความสะอาดของเด็กเป็นหลักการสำคัญ เครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์ต่างๆ มีขนาดที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก พื้นที่ในการยั ดิอุปกรณ์มีความมั่นคง แข็งแรง หมั่นตรวจสอบสภาพการใช้งาน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...ควรตรวจสอบ ความปลอดภัยของอุปกรณ์เครื่องเล่นสนาม บริเวณสนาม ให้มีความสะอาด สวยงาม คงทน ไม่ควรปล่อยให้ชำรุด เพราะจะทำให้เกิดอันตรายต่อ เด็กปฐมวัย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

...การออกแบบวัสดุ อุปกรณ์เครื่องเล่นต่าง ๆ ก็สำคัญ ต้องมีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างไร

4.1 ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ครูผู้สอนต้องค่อย ๆ ปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญผ่านการทำกิจกรรม ที่หลากหลาย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...การจัดกิจกรรมกลุ่มควรจัดกิจกรรมทุกสัปดาห์ จัดให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับจำนวนเด็กควรจัดกิจกรรม 4 กิจกรรมขึ้นไป เวียนกลุ่มกันทำกิจกรรม เด็กก็จะได้ทำชิ้นงานทุกคน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 20 ธันวาคม 2564)

...การจัดกิจกรรมกลุ่มครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เด็กได้เล่นได้อย่างอิสระ กับเพื่อนบนกติกาข้อตกลงที่มีร่วมกัน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

4.2 ครูควรเสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับร่วมกันได้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ให้แรงเสริมบวกกับเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ด้วยความเคยชินจนเกิดเป็นทักษะภายในตน
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 29 พฤศจิกายน 2564)

...ควรชื่นชมผลงานเด็กเมื่อทำได้ดีหรือเมื่อเด็กทำความดีน่าชมเชย ควรส่งเสริมเด็ก เพราะการที่เด็กถูกกระตุ้นเด็กจะมีความมั่นใจส่งผลต่อการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 20 ธันวาคม 2564)

ตาราง 11 แสดงผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ข้อคำถาม	แนวทางการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุโขทัย เขต 2
1. ด้าน สภาพแวดล้อม ภายใน อาคารเรียน ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อม ภายในอาคารเรียนที่มีการใช้ฝัาผนัง กันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ให้เป็นสัดส่วนและมีความปลอดภัยใน สถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอ ต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาด ของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย 2. ครูควรเลือกใช้ฝัาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถ เลื่อนได้ในสถานศึกษาที่ห้องเรียนไม่ครบชั้น เพื่อสะดวก ในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน 3. ครูควรจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศ ถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย 4. ครูควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก
2. ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ท่านมีแนวทางในการจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสม กับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป 2. ครูควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เรียน ท่านมีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมใน การจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน ในสถานศึกษาอย่างไร	1. ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริม พัฒนาการของเด็ก 2. ครูควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่น สนามและอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชนิดให้มีความ พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ข้อคำถาม

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุโขทัย เขต 2

<p>4. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม</p> <p>ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อม
ในสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มี
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็น
กลุ่มอย่างไร</p> | <p>1. ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญผ่าน
การทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำ
กิจกรรมทุกคน</p> <p>2. ครูควรเสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่าง
ต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก
สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้</p> |
|---|---|

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย จำนวนทั้งหมด 217 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครูผู้สอนเด็กปฐมวัย 188 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย แต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 27 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัด อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการใช้นั่งแบบเบาและเลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และปลอดภัย อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีครุภัณฑ์ดูแล รักษาความปลอดภัยให้แก่เด็กในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่น สนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและพื้นที่ใช้สอย ควรเลือกใช้ฝ้าผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ

อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป จัดโต๊ะ เก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน พบว่า ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้ง ให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชนิดให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝน จนเด็กเกิดความชำนาญ ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน เสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยผลการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษา ที่ว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่สอดคล้องหลักสูตรปฐมวัย ครอบคลุม พัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องไว้ในเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ว่า สถานศึกษามีสภาพแวดล้อม สวยงาม สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ร่วมมือกับชุมชน ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับสุขนินธ์ บัณ พุณนทกุล (2562)

กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์ สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก มีส่วนช่วยในการจัดการชั้นเรียนให้เด็กเรียนรู้ระเบียบวินัยเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียนและสอดคล้องกับ สุภาวดี ทองสำฤทธิ์ (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยมีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 36) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมก็ส่งผลที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดี ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และสอดคล้องกับ พิชราภรณ์ โพธิสัย (2558) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน การช่วยเหลือในด้านการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ระหว่างกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และนักเรียนมักนำแนวทางที่ดีของเพื่อนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตามลำดับ

1.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กปฐมวัยจัดสัดส่วนห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติกำหนด แต่ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ยังขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551) กล่าวถึง การจัดสภาพการเรียนรู้ ในส่วนบริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ซึ่งได้แก่อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมวิชาการต่าง ๆ ความเป็นกันเอง ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุข ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับ อินทิรา บริบูรณ์ (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และบริเวณอาคารสถานที่ ให้มีความปลอดภัยในการเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่ดี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาดร่มรื่น เอื้ออำนวยและคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยที่คุ้มค่า เป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สมรรถนะหลัก และคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งการมีห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ครบถ้วน มีห้องสมุดที่มีหนังสือให้บริการที่หลากหลาย มีห้องปฏิบัติการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการได้พักผ่อนหย่อนใจกับบริเวณรอบโรงเรียนด้วยความปลอดภัยไร้กังวล จะช่วยให้นักเรียนสามารถดึงศักยภาพของตนเองและมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 4 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรปลูกฝัง ฝึกฝนจนเด็กเกิดความชำนาญผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมทุกคน เสริมแรงทางบวก ชื่นชม กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันได้ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมก็ส่งผลที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัยไปในทางที่ดี ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้และความสามารถในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสังคมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธภรณ์ โพธิสัย (2558) ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาคานาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน การช่วยเหลือในด้านการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน

และนักเรียนมักนำแนวทางที่ดีของเพื่อนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจนมีกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างนักเรียน เช่น กีฬาสีภายใน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน ตลอดจนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดต่าง ๆ จนนำไปสู่การปฏิบัติในทางที่ดีต่อไป

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป จัดโต๊ะ เก้าอี้ แบบไม่ตายตัว สามารถพับเลื่อนเก็บได้สะดวกในการทำกิจกรรม ดังนั้น ครูต้องมีการจัดอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้อพร สัมมาทิพย์ (2551) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้อง เรียนต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วยกันจากพื้นฐานแนวคิดช่วยเสริม กล่าวคือ ควรจัดสภาพแวดล้อมทุกอย่างในห้องเรียนให้เป็นไปตามปรัชญาแนวการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด โดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของเด็กตลอดจนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และในห้องเรียนต้องมีการจัดอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กสามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม และสอดคล้องกับ เกศรา อะสะนิต (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า พื้นที่อำนวยความสะดวกของนักเรียน และครูจัดไว้อย่างเป็นสัดส่วนในห้องเรียน มีล็อกเกอร์เก็บของและช่องเก็บของใช้ส่วนตัวของนักเรียนแยกไว้เป็นสัดส่วน อุปกรณ์การสอนและของใช้ส่วนตัวของครูผู้สอนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ มีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวอย่างเพียงพอ พื้นที่การปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะกว้างขวางเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ควรตรวจสอบสภาพความแข็งแรงของเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชนิดให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ดังนั้น ครูควรจัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ จัดเตรียมอุปกรณ์ หรือวัสดุต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่นก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุขนิษฐ์ บัณขุณันท์กุล (2562) กล่าวว่า

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน เป็นบริเวณพื้นที่ภายนอก ควรมีรั้วที่มั่นคงมีพื้นที่ในร่มสำหรับทำกิจกรรมในเวลาฝนตกหรือแดดร้อน พื้นควรประกอบด้วย พื้นผิวหลายแบบ และมีเครื่องเล่นเพื่อให้เด็กพัฒนาร่างกาย ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ หรือวัสดุต่างๆ ให้เด็กได้เล่นก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีที่ว่างให้เด็กได้ขุดดิน มีกระบะทราย และอุปกรณ์ทำสวน และสอดคล้องกับ ตฤณ หงส์ไธ และคณะ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภายนอกอาคารในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีบริเวณที่ว่างอุปกรณ์เครื่องเล่นและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ว่างแล้วจัดกลุ่มเด็กให้ออกมาเล่นเป็นเวลาสลับสับเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความแออัด มีเครื่องเล่นอย่างเพียงพอต่อทุกคน ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารจึงมีอิสระในการจัดมากกว่า ควรจัดให้เด็กได้เล่นและได้ใช้พื้นที่ภายนอกอย่างเต็มที่ และครูหรือผู้ดูแลสามารถดูแลเด็กในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

2.4 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน และพื้นที่ใช้สอย ควรเลือกใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการสังเกตเด็กขณะอยู่ในห้องเรียน จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เหมาะสมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก ดังนั้น ครูควรจัดสัดส่วนพื้นที่ของห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กสามารถจะปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ กมลวรรณ ลิ้มปนาทร (2562) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมพื้นที่ภายในอาคาร ควรมีความยืดหยุ่นในการจัดเพราะสามารถจะปรับเปลี่ยนการจัดการพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจใช้รูปแบบการวางผังแบบเปิด หมายถึง การเปิดโอกาสให้สามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้ แทนการใช้ผนังถาวรแบบผนังก่ออิฐซึ่งการใช้งานผนังแบบเบาและเลื่อนได้จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายน้อย และสอดคล้องกับ สุกัญญา คล้ายแพร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดละหาร สังกัดเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญการจัดปรับปรุง ตกแต่งห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนบริเวณโรงเรียน และวัสดุ อุปกรณ์ ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน พบว่า สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเลือกใช้ฝ้าผนังกันห้องเรียนแบบเบาที่สามารถเลื่อนได้ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

2. จากผลการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน และ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า สถานศึกษา จัดให้มีขนาดของโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย จัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามให้พร้อมต่อการใช้งาน และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ดังนั้น ครูผู้สอนปฐมวัยควรเลือกใช้โต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป สามารถพับ เลื่อนเก็บได้สะดวก จัดพื้นที่กลางแจ้งให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ มีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และควรให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง กระตุ้นเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

2. ควรมีการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การจัดการศึกษาปฐมวัย*.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3.5 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยา ตากุล. (2550). *การศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดและกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*.
 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). *การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย*.
 กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์
- เกียรติชัย พงษ์พานิชย์. (2552). *ปฏิรูปการศึกษารอบสองในรวมบทความการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ปี 2552. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.*
- เกศรา อะสะนินิ. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย โรงเรียนแม่แอบวิทยาาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. (ปริญญาโทศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต)*.
 เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กุลกานต์ อภิวัฒน์ลังการ. (2562). *สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย. เอกสาร การสอนชุดวิชาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-7*.
 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กมลวรรณ ลิ้มปนาทร. (2562). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. เอกสารการสอนชุด วิชาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ไกรสร แก้วฝ่าย. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
บ้านนากอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ครรชิต มัลลียงส์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา.
http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2549). การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตฤณ หงส์ใส (2563). การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.
วารสารปัญญา, 27(1)
- ทรรศนีย์ วรคำคำ. (2554). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัด
จันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้อมศรี เคท และคณะ. (2549). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล สำหรับ
สถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน และ ราศี ทองสวัสดิ์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตแก่เด็กปฐมวัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย
ศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจพร ชนะกุล. (2557). สังคมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปวิศม พงษ์ประเสริฐ. (2550). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจนา เลี่ยมทอง. (2554). การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาประสิทธิภาพการศึกษาพื้นที่ท้ายดง-
วังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
(สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ศูนย์พิษณุโลก.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545). หมวดการจัดการศึกษา.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (2558). กฎ
ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการควบคุมมลพิษ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พุทธศักราช 2561 (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
พัชรภรณ์ โพธิสัย. (2558). สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค่านาใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.

(ปริญญาณิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาวดี อนันต์นาวิ. (2553). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).

ชลบุรี: มนตรี.

ภาวดี ธาราศรีสุทธิ. (2556). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอพีกราฟฟิกส์.

รุ่งนภา คนเล. (2553). การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาระยอง เขต 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรปภา โพธิ์สุ. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบางกระดี่ สังกัด
เทศบาลตำบลบางกระดี่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยทองสุข.

วรมน ยาดี. (2558). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านจันทเขลม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรภรณ์ รักวิชัย. (2545). การศึกษาตามแนว พ.ร.บ การศึกษา 2542 ผู้เรียนสำคัญที่สุด.
วารสารการศึกษาปฐมวัย, 6(2), 25.

วัชร ร่วมคิด. (2547). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. เลย: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเลย.

วิชัย ต้นศิริ. (2551). เส้นทางเกียรติยศจากราชการสู่ถนนการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิภา ร่วมโพธิ์รี. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน
กับมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้เรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
จันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วชิราภรณ์ คำคล้าย. (2551). *การจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพงศ์ อุบลพงษ์. (2553). *สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริประภา พุทธิกุล. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชาการเล่นของเล่นและเครื่องเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรีศักดิ์ สุนทรไชย. (2562). *แนวคิดและหลักการของการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2548). *หลักการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ระบบโรงเรียนคุณภาพระดับโลกขึ้นมาสู่ความเป็นชั้นนำได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*.
สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุนินทร์ บัณขุนันท์กุล. (2562). *การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง)*.
กรุงเทพ: ปัญญาชน.
- หวน พินธุ์พันธ์. (2548). *การบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: พินธุ์พันธ์การพิมพ์.
- อดุลย์ วรรณคำ. (2552). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนภูซางวิทยาคม อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*.
เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2555). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารียา สตาร์ตัน. (2556). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี* (ปริญญาณิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อินทิรา บริบูรณ์. (2556). *การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่าย โรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (ปริญญาณิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอื้อพร สัมมาทิพย์. (2551). *แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย. ในปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2563). *สรุปรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.*

Campbell and et al. (1971). *Education Administration*. New York: University of Michigan.

Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: MC Graw-Hill. Publishers.

Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2001). *Education and Administration Theory, Research, and Practice* (6 th ed.). New York: McGraw Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า (แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีรเทพ เตมีรักษ์ ประธานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. นางสาวนงนุช พันธุ์จ้อย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
3. นางสาวอินทิราณี สมสาย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลนาแกผดุงราชกิจเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ดร.ฉัตรวิไล สุรินทร์ชุมพู่ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. นางนฤมล จันทร์ฉาย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตร ปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
3. ดร.वलินดา รสชา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะเลียม(ปัญญาราชภูรีรังสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
4. ดร.อนุศรา อุดทะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลแม่เมาะ สังกัดเทศบาลตำบลแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ของเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาสภาพและ
แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยมี ดร.สธิพร เขาวนชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง

2. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และ
ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 27 ข้อ

จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บรักษาคำตอบ
ของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อท่านใดๆ ทั้งสิ้น และ
ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามครั้งนี้

นางสาวนิมิต วังคอินพ้อ

นิสิตปริญญาโท ปีที่ 2 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย

3. ประสบการณ์การทำงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 5 – 10 ปี

☐ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับใด ตามความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง เกณฑ์พิจารณา คือ

ระดับ 5	หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ	สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน						
1	สถานศึกษาจัดให้มีห้องเรียนเด็กปฐมวัยครบตามจำนวนชั้น ที่สถานศึกษาจัด					
2	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สำหรับเด็ก ห้องเรียน ห้องนอน ห้อง รับประทานอาหาร ห้องน้ำที่เก็บของใช้ส่วนตัวและบริเวณแต่งตัว					
3	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่ส่วนบริการ ห้องครัว ที่ซักรีดและห้องเก็บ ของ					
4	สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดการ พื้นที่ใช้สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรม					
5	สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและเลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการ วางพื้นที่ทำได้ง่ายขึ้น และมีความปลอดภัย					
ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน						
6	สถานศึกษามีห้องเรียนที่มีขนาดพื้นที่เหมาะสมต่อจำนวนเด็กในการ ทำกิจกรรมการเรียนการสอน					
7	สถานศึกษาจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่าง เพียงพอ และปลอดภัย					
8	สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย					
9	สถานศึกษาจัดให้มีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 5 มุมขึ้นไป					
10	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าเล่นกิจกรรมในมุมประสบการณ์ ตามความสนใจ					
11	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กกล้าแสดงออก เล่านิทาน แสดงบทบาทสมมุติตามจินตนาการของตนเอง					
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน						
12	สถานศึกษาจัดภูมิทัศน์สวนหย่อม และปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ให้ร่มรื่น สวยงาม					
13	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สนามที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการ					

ลำดับ	สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	เรียนการสอน					
14	สถานศึกษาจัดให้เด็กได้เล่นกีฬา เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการประสานงานของตาและ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย					
15	สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน					
16	สถานศึกษามีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกชิ้น ให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัยในการใช้งานอย่าง สม่าเสมอ					
17	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสนามตามความสนใจของตนเอง					
18	สถานศึกษามีการกำหนดกฎ ระเบียบในการเล่นเครื่องเล่นสนาม ชิงช้า ปั่นปาย กระดานลื่น ม้าหมุน ม้าโยกเยก ไม้กระดก ให้ถูกต้อง ปลอดภัย					
19	สถานศึกษาจัดให้มีครูกำกับดูแล รักษาความปลอดภัยให้แก่เด็กใน การใช้อุปกรณ์ต่างๆ					
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม						
20	สถานศึกษาจัดให้เด็กเข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรม ประเพณี วันสำคัญต่างๆ					
21	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามาเยี่ยมชม ในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก					
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำกิจกรรม เป็นกลุ่ม					
23	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน เป็นกันเอง น่าเรียน					
24	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนระหว่างเพื่อนผู้ชายกับ เพื่อนผู้หญิง					
25	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและ กัน					

ลำดับ	สภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
26	สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้					
27	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก มีความ มั่นใจในตนเอง					

****ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม****

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยมี ดร.สทิธร เชาวันชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเอง
2. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
3. แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 สังกัด.....
 ประสบการณ์การทำงาน.....
 วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....
 เวลา.....สถานที่.....
 หมายเลขโทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน

1.1 ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนที่มีการใช้ฝาผนังกันห้องเรียนแบบเบาและเลื่อนได้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ให้เป็นสัดส่วนและมีความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างไร

.....

2. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

2.1 ท่านมีแนวทางในการจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาอย่างไร

.....

3. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 **ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน**

3.1 ท่านมีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดให้มีสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมพร้อมใช้งานในสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

4. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 **ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม**

4.1 ท่านมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้

นางสาวนิญมล วงศ์อินพ่อ

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

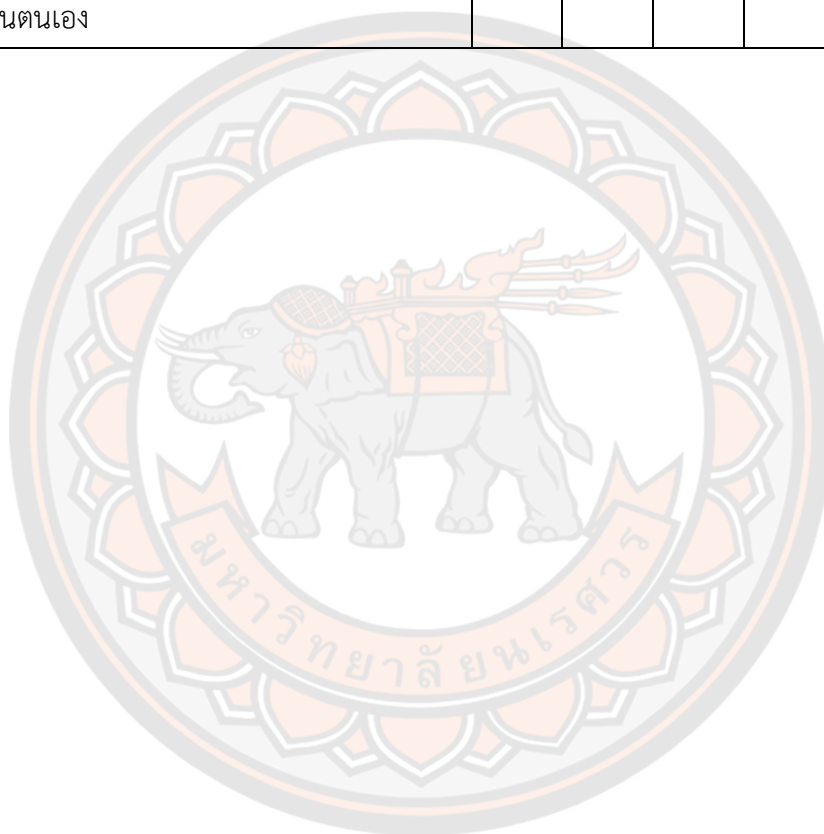
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน							
1.	สถานศึกษาจัดให้มีห้องเรียนเด็กปฐมวัย ครบตามจำนวนชั้นที่สถานศึกษาจัด	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
2.	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สำหรับเด็ก ห้องเรียน ห้องนอน ห้องรับประทานอาหาร อาหาร ห้องน้ำที่เก็บของใช้ส่วนตัวและ บริเวณแต่งตัว	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่ส่วนบริการ ห้องครัว ที่ซักรีดและห้องเก็บของ	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
4.	สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม ที่สามารถปรับเปลี่ยน การจัดการพื้นที่ใช้ สอยภายในอาคารให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในการ ทำกิจกรรม	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
5.	สถานศึกษาจัดให้มีการใช้ผนังแบบเบาและ เลื่อนได้เปลี่ยนแปลงการวางพื้นที่ทำได้ง่าย ขึ้น และมีความปลอดภัย	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน							
6.	สถานศึกษามีห้องเรียนที่มีขนาดพื้นที่ เหมาะสมต่อจำนวนเด็กในการทำกิจกรรม การเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7.	สถานศึกษาจัดบรรยากาศในห้องเรียน ที่มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ และ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	ปลอดภัย						
8.	สถานศึกษาจัดให้มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาด เหมาะสมกับเด็ก ปฐมวัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9.	สถานศึกษาจัดให้มีมุมประสบการณ์อย่าง น้อย 5 มุมขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าเล่น กิจกรรมในมุมประสบการณ์ ตามความสนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กกล้า แสดงออก เล่านิทาน แสดงบทบาทสมมติ ตามจินตนาการของตนเอง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน							
12.	สถานศึกษาจัดภูมิทัศน์สวนหย่อม และ ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ให้ร่มรื่นสวยงาม	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
13.	สถานศึกษาจัดให้มีพื้นที่สนามที่เหมาะสม ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14.	สถานศึกษาจัดให้เด็กได้เล่นกีฬา เพื่อ พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการประสานงานของตาและ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15.	สถานศึกษาจัดให้มีสนามเด็กเล่น และ อุปกรณ์เครื่องเล่น สนามที่เหมาะสมพร้อม ใช้งาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16.	สถานศึกษามีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่อง เล่นสนามทุกชิ้นให้อยู่ในสภาพที่ดีและ	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	ปลอดภัยในการใช้งานอย่าง สม่าเสมอ						
17.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นเครื่อง เล่นสนามตามความสนใจของตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18.	สถานศึกษามีการกำหนดกฎ ระเบียบ ในการเล่นเครื่องเล่นสนาม ชิงช้า ปีนป่าย กระดานลื่น ม้าหมุน ม้าโยกเยก ไม้กระดก ให้ถูกต้องปลอดภัย	0	+1	+1	1	0.67	ใช้ได้
19.	สถานศึกษาจัดให้มีครูกำกับดูแล รักษา ความปลอดภัย ให้แก่เด็กในการใช้อุปกรณ์ ต่าง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม							
20.	สถานศึกษาจัดให้เด็กเข้าร่วมกับชุมชนใน กิจกรรม ประเพณี วันสำคัญต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามาเยี่ยม ชมในกิจกรรมการเรียนรู้ของ เด็ก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23.	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน เป็นกันเอง น่าเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับ เพื่อนระหว่าง เพื่อนผู้ชายกับเพื่อนผู้หญิง	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
25.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงาน ร่วมกัน ช่วยเหลือ ซ้ำกันและกัน	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
26.	สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็น ของเด็กให้เด็กมีส่วนร่วม	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้

ข้อ	การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
27.	สถานศึกษาสร้างบรรยากาศส่งเสริม ให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจ ในตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามสภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

Reliability

Scale: All VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.941	27